

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

INFORMACJA

**o sposobie przyjmowania i załatwiania skarg i wniosków
skierowanych do resortu sprawiedliwości w 2008 roku**

Warszawa, maj 2009

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	4
II. MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI	4
1. Charakterystyka ilościowa załatwionych skarg i wniosków.....	4
2. Zestawienie załatwionych skarg i wniosków w rozbiciu na grupy problemowe ze szczegółową ich charakterystyką.....	5
3. Informacja o sposobie załatwienia skarg i wniosków.....	8
4. Informacja o terminowości załatwienia skarg i wniosków z uwzględnieniem przyczyn przeterminowań.....	15
5. Charakterystyka ilościowa i tematyczna przyjęć interesantów w sprawach skarg i wniosków.....	15
6. Informacja o przyczynach wniesionych skarg i wniosków.....	17
7. Działania podejmowane w celu likwidacji źródeł skarg.....	18
III. SĄDY	22
1. Charakterystyka ilościowa załatwionych skarg i wniosków.....	22
2. Zestawienie załatwionych skarg i wniosków w rozbiciu na grupy problemowe	24
3. Informacja o sposobie załatwienia skarg i wniosków.....	25
4. Informacja o terminowości załatwienia skarg i wniosków z uwzględnieniem przyczyn przeterminowań.....	30
5. Charakterystyka ilościowa i tematyczna przyjęć interesantów w sprawach skarg i wniosków.....	31
6. Informacja o przyczynach wniesionych skarg i wniosków.....	32
7. Działania podejmowane w celu likwidacji źródeł skarg.....	34
IV. PROKURATURA	36
1. Charakterystyka ilościowa załatwionych skarg i wniosków.....	36
2. Zestawienie załatwionych skarg i wniosków w rozbiciu na grupy problemowe ze szczegółową ich charakterystyką.....	37
3. Informacja o sposobie załatwienia skarg i wniosków	41
4. Informacja o terminowości załatwienia skarg i wniosków z uwzględnieniem przyczyn ich przeterminowań	52

5. Charakterystyka ilościowa i tematyczna przyjęć interesantów zgłaszających się w trybie art. 253 kpa.....	54
6. Działania podejmowane w celu likwidacji źródeł skarg.....	56
V. WIĘZIENICTWO.....	56
1. Ogólna charakterystyka ilościowa skarg i próśb.....	58
2. Ogólna charakterystyka tematyczna skarg i próśb.....	62
3. Przyczyny i źródła skarg.....	68
4. Informacja o działaniach podejmowanych w celu likwidacji przyczyn skarg i poprawy działalności jednostek organizacyjnych Służby Więziennej.....	75
5. Podsumowanie i wnioski.....	80
VI. WNIOSKI.....	81

I. WSTĘP

Podobnie jak w latach ubiegłych, obywatele korzystali z określonego w art. 63 Konstytucji RP prawa i składali do różnych jednostek organizacyjnych resortu sprawiedliwości, w tym i do Ministerstwa Sprawiedliwości, liczną korespondencję dotyczącą funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, jak i organów z nim nie związanych.

Wystąpienie ze skargą lub wnioskiem inicjowało odpowiednie postępowanie regulowane przepisami Działu VIII Kodeksu postępowania administracyjnego.

W okresie objętym niniejszą informacją stwierdzono dalszy wzrost wpływu skarg i wniosków - łącznie 75.450 (w 2007 r. – 70.523, w 2006 r. - 65.825, w 2005 r. – 55.930).

Z przekroczeniem ustawowego terminu załatwiono 6,3 % skarg (w 2007 r. – 11,2 %, w 2006 r. – 10,6 %, w 2005 r. – 5,7 %), natomiast wskaźnik zasadności skarg w resorcie wyniósł 5,2 % (w 2007 r. – 6,5 %, w 2006 r. – 9 %, w 2005 r. – 9,4 %).

II. MINISTERSTWO

1. Charakterystyka ilościowa załatwionych skarg i wniosków

W 2008 r. skierowano do Ministerstwa Sprawiedliwości 30.145 skarg i wniosków, tj. o 2.119 czyli o 7,6 % więcej, niż w ubiegłym roku (28.026). W 2006 r. wpłynęło ich 26.079, a w 2005 r. – 18.762.

W przeważającej mierze skargi kierowano do Wydziału Skarg i Wniosków Biura Ministra (22.946), a pozostałe 7.199 do innych komórek organizacyjnych Ministerstwa.

Ponadto do Wydziału Skarg i Wniosków nadesłano 8.212 pism, które zakwalifikowano jako korespondencję ogólną dotyczącą działalności sądów oraz 16.433 – dotyczącą prokuratur. W sumie więc do Wydziału Skarg i Wniosków wpłynęło 47.591 pism, które podlegały rozpoznaniu.

Część korespondencji została przekazana za pośrednictwem organów centralnych:

Nazwa organu	2008 r.	2007 r.	+ wzrost - spadek
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	881	671	+ 210
Kancelaria Prezydenta RP	107	206	- 99
Kancelaria Sejmu i Senatu	17	4	+ 13
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	60	29	+ 31
Najwyższa Izba Kontroli	-	4	- 4
Krajowa Rada Sądownictwa	2	2	-

Niektórzy skarżący kierowali swoją korespondencję wielokrotnie. Na przykład: Stanisław R. – 529 pism, Zbigniew S. – 221, Dariusz K. – 143, Sławomir S. – 102, Tadeusz P. – 100, Krzysztof K. – 96, Adam B. – 58.

Posłowie i senatorowie skierowali 566 interwencji na rzecz obywateli (w 2007 r. – 809) oraz 602 interpelacje i zapytania (w 2007 r. – 385), jak też 86 oświadczeń i dezyderatów (w 2007 r. – 70).

2. Zestawienie załatwionych skarg i wniosków w rozbiciu na grupy problemowe ze szczegółową ich charakterystyką

Rozpatrzone skargi obejmowały takie zagadnienia, jak:

1. treść orzeczeń sądowych	9.203
2. treść decyzji prokuratorskich	175
3. przewlekłość postępowań sądowych	1.687
4. przewlekłość postępowań prokuratorskich	88
5. wykonanie orzeczeń	1.574
6. czynności komorników	992
7. czynności administracyjne kierowników jednostek	499
8. kultura urzędowania w sądach	285
9. kultura urzędowania w prokuraturach	49
10. czynności notariuszy	109
11. działalność zakładów dla nieletnich	15
12. sprawy pracownicze	27

13.inna działalność sądów i organów pozaresortowych	14.940
14.inna działalność prokuratur	466

W skargach na :

- treść orzeczeń sądowych kwestionowano zarówno orzeczenia kończące postępowania, jak i postanowienia incydentalne wydawane w toku postępowania w przedmiocie wniosków o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu, postanowienia dowodowe, dotyczące zabezpieczenia powództwa, stosowania środków zapobiegawczych, zarzucając sędziom naruszenie przepisów prawa lub jego nieznaną, błędną ocenę materiału dowodowego. Wzrosła ilość skarg, w których strony przegrywające sprawę podnosiły ogólnikowy i bazujący na przypuszczeniach zarzut „korupcji” w sądach,
- decyzje prokuratorów podważano zasadność odmowy wszczęcia lub umorzenia postępowania przygotowawczego, bądź skierowania do sądu aktu oskarżenia, nieuwzględnianie wniosków dowodowych, odmowę zezwolenia na widzenie z tymczasowo aresztowanym,
- przewlekłość postępowań prokuratorskich i sądowych zarzucano nienadanie biegu zawiadomieniu o popełnieniu przestępstwa, opóźnienia w podejmowaniu czynności, w wyznaczaniu pierwszych i kolejnych terminów rozpraw i bezpodstawne ich odraczenie, brak działań dyscyplinujących biegłych nieterminowo sporządzających opinie i świadków nie stawiających się na rozprawy, nieterminowe sporządzanie uzasadnień orzeczeń,
- wykonanie orzeczeń skazani kwestionowali odmowę odroczenia wykonania kary, udzielenia przerwy w karze lub warunkowego przedterminowego zwolnienia, podnosili zarzuty pod adresem kuratorów. Natomiast pokrzywdzeni domagali się przyspieszenia wykonania orzeczonych kar, w tym nałożonych na skazanych obowiązków naprawienia szkody. W sprawach rodzinnych wskazywano na nieprawidłowości w realizacji postanowień sądów dotyczących kontaktów z dzieckiem i trudności w realizowaniu orzeczeń w sprawach o wydanie dziecka,

- czynności komorników wierzyciele zarzucali beczynność lub opieszałość w prowadzeniu egzekucji, brak współpracy komornika, nadmierną ochronę interesów dłużników, bezskuteczność lub małą skuteczność egzekucji. Dłużnicy podważali podstawę wszczęcia egzekucji (tytuł wykonawczy), zakres prowadzenia egzekucji, prawidłowość dokonywanych zajęć, a zwłaszcza czynności podejmowane w toku egzekucji z nieruchomości oraz niewłaściwe traktowanie przez komorników i pracowników kancelarii komorniczych,
- czynności administracyjne kierowników jednostek kwestionowano sposób rozpatrywania skarg i stanowisko zajęte w udzielanych odpowiedziach, podnoszono zarzuty nieprawidłowości w polityce kadrowej, nepotyzm, nieprawidłowości w zakresie delegowania sędziów. Jedną ze skarg zarejestrowaną w Departamencie Kadr dotyczącą uchybień Prezesa Sądu Okręgowego w Szczecinie w procesie delegowania sędziów zainicjowała całą grupę skarg kwestionujących prawidłowość delegacji sędziów przez Prezesów Sądów,
- kulturę urzędowania zarzucano sędziom i prokuratorom oraz pracownikom administracyjnym niewłaściwe zachowanie, okazywanie negatywnych emocji, uniemożliwianie swobodnej i pełnej wypowiedzi,
- notariuszy – sygnalizowano odmowę dokonania czynności, wadliwość sporządzonego aktu, zawyżanie opłat,
- działalność zakładów dla nieletnich - zarzucano nieprzestrzeganie praw wychowanków, stosowanie niedozwolonych metod,
- działalność sądów zakwalifikowanych jako „inne”, zarzucano sędziom stronniczość, kwestionowano sposób prowadzenia postępowania dowodowego, sygnalizowano nieprawidłowości w doręczaniu przesylek sądowych. W sprawach wieczystoksięgowych zarzucano nieprawidłowości w postępowaniu o wydanie odpisów ksiąg wieczystych lub o udostępnienie księgi wieczystej i akt księgi wieczystej do wglądu, o wydanie zaświadczeń z ksiąg zamkniętych, kwestionowano sposób prowadzenia księgi wieczystej – zarzuty dotyczyły także zaginięcia ksiąg wieczystych i ich archiwizowania, usterek wpisów w toku migracji. W sprawach upadłościowych podnoszono zarzuty pod

adresem syndyka i niewłaściwego nadzoru sędziego-komisarza nad syndykami. Nadto, kwestionowano opinie biegłych sądowych i rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych, w oparciu o które wydawane były orzeczenia. Zdarzały się także skargi na opóźnienia w wypłacaniu należności tłumaczom przysięgłym i biegłym,

- inną działalność prokuratur - podnoszono istnienie powiązań towarzyskich prokuratorów ze światem przestępczym, kwestionowano odmowę udostępnienia akt, udostępnienia informacji publicznych,
- skargi w sprawach pracowniczych dotyczyły sposobu podziału środków na wynagrodzenia i nagrody,
- w skargach nie dotyczących działalności resortu (3473) wskazywano na wadliwość w działaniach organów administracji rządowej i samorządowej, policji, ZUS, KRUS, firm ubezpieczeniowych, spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych, banków, sądownictwa administracyjnego itp.

3. Informacja o sposobie załatwienia skarg i wniosków

Kierowane do Ministerstwa Sprawiedliwości skargi i wnioski były rozpatrywane w oparciu o: przepisy Działu VIII ustawy *Kodeks postępowania administracyjnego*, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2002 r. *w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków*, regulamin organizacyjny Ministerstwa Sprawiedliwości, regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych oraz regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury.

Centralna ewidencja skarg i wniosków jest prowadzona w Wydziale Skarg i Wniosków Biura Ministra w systemie komputerowym.

W 2008 r. rozpatrzono w Ministerstwie Sprawiedliwości 30.109 skarg, tj. o 1.934 (6,9 %) więcej niż w 2007 r. (28.175), z czego we własnym zakresie załatwiono 14.921 (w 2007 r. – 12.918), w tym 12.037 skarg na działalność sądów, 2.362 - organów pozaresortowych, 136 – prokuratur, 354 – komorników, 21 – kancelarii notarialnych, 11 – zakładów poprawczych.

Wśród skarg zbadanych bezpośrednio w Ministerstwie Sprawiedliwości za zasadne uznano 290 (1,9 %), w 2007 r. – 273 (2,1 %), bezzasadne – 4.622 (31,0 %), w 2007 r. – 4.665 (36,1 %), a w inny sposób załatwiono 10.009 (67,1 %), w 2007 r. – 7.980 (61,8 %). W 2006 r. odsetek skarg zasadnych wyniósł – 3 % a w 2005 r. – 2,5 %.

Odsetek skarg zasadnych w poszczególnych grupach problemowych:

PROBLEMATYKA	Skargi ogółem	Skargi zasadne	% skarg zasadnych
przewlekłość postępowań sądowych	690	202	29,3 %
kultura urzędowania w sądach	118	1	0,8 %
treść orzeczeń	5673	17	0,3 %
wykonanie orzeczeń	311	3	0,9 %
czynności administracyjne kierowników jednostek	126	8	6,3 %
czynności komorników	354	3	0,8 %
działalność zakładów dla nieletnich	11	1	9 %
sprawy pracownicze	24	2	8,3 %
inne dotyczące działalności sądów i organów pozaresortowych	7457	53	0,7%

Wśród rozpatrzonych we własnym zakresie skarg dotyczących: przewlekłości postępowań prokuratorskich (9), kultury urzędowania w prokuraturach (1), treści decyzji prokuratorskich (35), działalności kancelarii notarialnych (21) i innych odnoszących się do działalności prokuratury (91) - nie odnotowano skarg zasadnych.

Komórki organizacyjne Ministerstwa Sprawiedliwości przekazały 15.188 skarg do rozpatrzenia, między innymi, prezesom sądów, szefom prokuratur i organom pozaresortowym.

W znacznej części tych spraw żądano kopii odpowiedzi udzielonych skarżącym, w celu dokonania oceny prawidłowości i terminowości ich rozpatrzenia.

Skargi przekazywane przy interwencjach poselskich i senatorskich, zawierające zarzuty rażącego naruszenia prawa, zgłaszane w sprawach bulwersujących opinię publiczną rozpatrywano w zasadzie bezpośrednio w Ministerstwie Sprawiedliwości w oparciu o akta spraw sądowych pozostających w toku postępowania i wykonawczych lub sprawozdania prezesów sądów i szefów prokuratur.

Badanie akt sprawy w Ministerstwie nie ograniczało się tylko do zarzutów skargowych. W przypadku potwierdzenia zasadności skargi na przewlekłość postępowania Departament Sądów Powszechnych kierował do prezesów sądów wystąpienia nadzorcze i obejmował tok postępowania nadzorem administracyjnym, żądając nadsyłania okresowych informacji o toku postępowania, w tym o terminach rozpraw i podejmowanych przez sąd czynnościach. Przedstawione sprawozdania poddawano analizie pod kątem prawidłowości ustalania kolejnych terminów rozpraw, zasadności ich odraczania, właściwej koncentracji materiału dowodowego, podejmowania decyzji dyscyplinujących uczestników procesu. Prezesów sądów zobowiązywano do informowania o działaniach podjętych wobec osób winnych zaniedbań w zakresie sprawności postępowania.

W wyniku wpływających skarg kierowano do prezesów sądów pisma nadzorcze zalecające podejmowanie czynności w celu eliminowania uchybień w zakresie sprawności postępowań sądowych, eliminowania przyczyn zawieszania postępowań, wzmocnienia nadzoru nad syndykiem w zakresie rzetelnego i terminowego wykonania nałożonych na niego obowiązków itp.

W Departamencie Sądów Powszechnych pozostawało w nadzorze w 2008 r. - 406 spraw, w tym – 151 karnych, 160 cywilnych, 48 z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, 22 rodzinnych, 21 gospodarczych, 4 wieczysto-księgowych. Kontynuowano także nadzór w sprawach upadłościowych trwających ponad 3 lata (1008). Departament objął również nadzorem wszystkie wydziały ksiąg wieczystych, w których sprawność postępowania w 2008 r. wynosiła ponad 2 miesiące oraz wydziały, w których były sprawy zalegające ponad 6 miesięcy.

Przykłady skarg zasadnych:

- DSP-I-051-596/06 Departamentu Sądów Powszechnych. Na skutek interwencji Pani Posel Julii Pitery ujawniono szereg uchybień w sposobie procesowania i rażąca przewlekłość w sprawie karnej rozpoznawanej przez jeden z sądów rejonowych apelacji katowickiej p-ko osobie pełniącej funkcję publiczną. Uchybienia te doprowadziły do przedawnienia karalności czynu i umorzenia postępowania w 2002 r. Departament zwrócił się do Prezesa Sądu Okręgowego w Katowicach o wzmożenie nadzoru nad sprawnością postępowań karnych,

zwłaszcza w sprawach zagrożonych przedawnieniem. Nie było możliwe pociągnięcie do odpowiedzialności osób winnych zaniedbań z uwagi na przedawnienie przewinienia dyscyplinarnego.

- DSP-II-051-776/08 Departamentu Sądów Powszechnych. Badanie skargi potwierdziło zarzut przewlekłego rozpoznawania przez jeden z sądów rejonowych apelacji warszawskiej sprawy o podział majątku dorobkowego. Tok postępowania objęto nadzorem administracyjnym, Prezes Sądu Okręgowego w Warszawie przedłożył sprawozdanie z podjętych czynności procesowych i działań zmierzających do usprawnienia postępowania, którego sprawność od czasu objęcia sprawy nadzorem nie budzi zastrzeżeń.
- DSP-II-051-707/08 Departamentu Sądów Powszechnych. Na skutek skargi stwierdzono długotrwałość rozpoznawania przez jeden z sądów rejonowych apelacji krakowskiej wniosku o przyznanie wynagrodzenia tłumaczowi przysięgłemu, z przyczyn leżących po stronie Sądu. Podjęto czynności nadzorcze w celu wypłaty wynagrodzenia.
- DSP-II-051-648/08 Departamentu Sądów Powszechnych. W wyniku skargi stwierdzono długotrwałość postępowania w sprawie cywilnej w jednym z sądów okręgowych apelacji warszawskiej. Sprawa p-ko Skarbowi Państwa – Ministrowi Zdrowia o odszkodowanie toczy się od lutego 2003 r. Z uwagi na zaistniałe okresy bezczynności Sądu oraz długie okresy przerw między rozprawami, Departament polecił Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Warszawie objęcie toku postępowania nadzorem administracyjnym, który to Prezes składał co dwa miesiące sprawozdanie o przebiegu postępowania. Sprawa zakończyła się w październiku 2008 r. wydaniem nieprawomocnego wyroku.
- DSP-III-051-66/08 Departamentu Sądów Powszechnych. W związku z badaniem skargi stwierdzono przewlekłość postępowania apelacyjnego w sprawie ze stosunku ubezpieczeń społecznych. Odwołanie od decyzji ZUS wpłynęło do jednego z sądów okręgowych apelacji katowickiej w sierpniu 2002 r., wyrok wydano w kwietniu 2004 r. Został on uchylony przez Sąd Apelacyjny w Katowicach i po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy

wydał w listopadzie 2007 r. kolejny wyrok. Akta sprawy przekazano z apelacją strony pozwanej w styczniu 2008 r. Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach, który do lipca 2008 r. nie wyznaczył terminu rozprawy. Departament polecił Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Katowicach objęcie toku postępowania nadzorem administracyjnym, a sprawa została zakończona prawomocnym wyrokiem w listopadzie 2008 r.

- DSP-V-054-114/08, DSP-V-054-120/08, DSP-V-054-41/08, DSP-V-054-134/08, Departamentu Sądów Powszechnych. Na skutek skarg stwierdzono długotrwałość oczekiwania na rozpoznanie wniosku wieczystoksięgowego. W odpowiedziach na skargi wskazano na obiektywne trudności powodujące zaległości w sprawach wieczystoksięgowych, a sygnały zawarte w tych skargach spowodowały skierowanie do Prezesów Sądów Okręgowych: w Łodzi i Krakowie wystąpień dotyczących reorganizacji wydziałów ksiąg wieczystych przez ich podział w celu usprawnienia pracy.
- DSP-VI-051-88/08/Sk Departamentu Sądów Powszechnych. Na skutek skargi stwierdzono zawinioną przez sąd przewlekłość postępowania w sprawie rodzinnej. Sprawę objęto nadzorem administracyjnym Prezesa Sądu Okręgowego w Kaliszu, a sędziom zwrócono uwagę na piśmie.
- DSP-VI-051-5/08/RODK Departamentu Sądów Powszechnych. Badanie skargi wykazało uchybienia w zakresie metodologii badania i sporządzania opinii przez biegłych z Rodzinnego Ośrodka Diagnostyczno-Konsultacyjnego. Były one podstawą do wystosowania przez Okręgowy Zespół Nadzoru Pedagogicznego przy Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy pisma nadzorczego do tego Ośrodka.
- DSP-VI-051-347/07/Sk Departamentu Sądów Powszechnych. Na skutek skargi w sprawie rodzinnej rozpoznawanej przez jeden z sądów rejonowych apelacji gdańskiej ujawniono błędną praktykę polegającą na zamieszczaniu w orzeczeniu sądu kilku form ograniczenia władzy rodzicielskiej, pozostawiając wybór jednej z nich organowi kierującemu oraz braku określenia rodzaju placówki, do której powinien trafić małoletni, co uniemożliwiało realizację takiego orzeczenia. Departament wystosował pismo do Prezesa Sądu Okręgowego w Toruniu

zobowiązując go do podjęcia działań nadzorczych zmierzających do wyeliminowania tej błędnej praktyki.

- DWOiP-III-052-6/08 Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji. W związku ze skargą zarzucającą trudności w realizacji orzeczenia dotyczącego kontaktów z dzieckiem wydanego przez jeden z sądów rejonowych apelacji poznańskiej stwierdzono, że wadliwie sformułowane orzeczenie oraz bezpodstawne wzywanie do uzupełnienia wniosku utrudniało egzekucję ustalonych kontaktów. Prezes Sądu Okręgowego skierował do Prezesa Sądu Rejonowego pismo nadzorcze, zobowiązując do wyeliminowania nieprawidłowości i podjęcia czynności zmierzających do wykonania orzeczenia.
- DWOiP-III-052-13/08 Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji. Na skutek anonimowej skargi przeprowadzono czynności sprawdzające, w wyniku których ustalono, że nieprawidłowo umieszczono nieletnich, którzy uciekli z wycieczki, na liście wychowanków niepowracających z udzielonej im przepustki i nie odnotowano tego przypadku jako wydarzenia nadzwyczajnego. W stosunku do dyrektora Zakładu Poprawczego sformułowano odpowiednie zalecenia naprawcze.
- BM-III-052-31/08/R Biura Ministra. Na skutek skargi stwierdzono, że jeden z sądów okręgowych apelacji rzeszowskiej rozpoznający sprawę gospodarczą podjął czynności wyznaczając rozprawę mimo, że pozew nie został opłacony, co stanowi naruszenie art. 126² kpc. Na pierwszej rozprawie zapadł wyrok oddalający powództwo i nakazujący ściąganie od każdego z czterech powodów na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego po 2000 zł tytułem kosztów sądowych (w istocie należnej opłaty sądowej od pozwu). Jeden z powodów złożył wniosek o rozłożenie należności na raty, lecz wniosek nie został rozpoznany i wdrożono przeciwko temu powodowi postępowanie egzekucyjne. Wniesienie skargi spowodowało rozpatrzenie wniosku i jego uwzględnienie oraz wycofanie zlecenia egzekucyjnego.
- BM-III-051-1112/08/R Biura Ministra. W wyniku czynności podjętych przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Szczecinie na skutek skargi, stwierdzono nieuzasadnioną zwłokę w załatwieniu procesowej skargi na przewlekłość

postępowania przy rozpoznawaniu sprawy cywilnej przez jeden z sądów rejonowych apelacji szczecińskiej, która pozostawała w aktach sprawy od marca 2005 r. Wyłączono ją z akt dopiero w dniu 23.04.2008 r. i w tym samym dniu przekazano Sądowi Okręgowemu w Szczecinie, gdzie została rozpoznana.

- BM-III-051-1631/08/R Biura Ministra. Pokrzywdzony w sprawie karnej toczącej się przed jednym z sądów rejonowych apelacji warszawskiej p-ko sprawcy wypadku drogowego skarżył się na przewlekłość postępowania, od którego wyniku zależała likwidacja szkody przez PZU. Prezes Sądu Rejonowego objął sprawę nadzorem, zobowiązał Przewodniczącego Wydziału do natychmiastowego skierowania sprawy do referatu innego sędziego i wyznaczenia rozprawy głównej (dotychczasowy referent został przeniesiony służbowo do innego sądu, a w jego miejsce nie skierowano innego sędziego).
- BM-III-052-82/08/R Biura Ministra. W wyniku badania skargi stwierdzono, że jeden z sądów rejonowych apelacji warszawskiej nie wypłacił skarżącej kwoty 3.223,80 zł z depozytu sądowego. Zarządzenie o dokonaniu wypłaty wydano w listopadzie 2006 r. i przedstawiono Oddziałowi Finansowemu z poleceniem wypłaty. Nie zostało ono zrealizowane na skutek niedopatrzenia pracownika sekretariatu, jak i nie zamieszczono stosownej informacji o tym fakcie w aktach sprawy. Wypłaty dokonano dopiero w styczniu 2008 r. na skutek skargi z grudnia 2007 r., a osobę zainteresowaną przeproszono.

Skargi nie związane z działalnością resortu przekazywano:

Organom administracji rządowej i samorządowej	- 429
Policji	- 221
Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego	
Ubezpieczenia Społecznego	- 64
Krajowej Radzie Spółdzielczej	- 29
Komisji Nadzoru Finansowego	- 18
Fundacji Polsko-Niemieckie Pojednanie	- 12
Urzędowi ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych	- 6
Innym organom	- 332

4. Informacja o terminowości załatwienia skarg i wniosków z uwzględnieniem przyczyn przeterminowań

W 2008 r. stwierdzono w Ministerstwie Sprawiedliwości poprawę terminowości załatwienia skarg w porównaniu do lat ubiegłych.

W terminach określonych przepisami *Kodeksu postępowania administracyjnego* rozpatrzono 87,7 % skarg (w 2007 r. – 76,8 %, w 2006 r. – 79 %). Przeterminowano załatwienie 12,3 % skarg (w 2007 r. – 23,2 %, w 2006 r. – 21 %).

Przyczyną przekroczenia ustawowych terminów załatwienia skarg był ich wielowątkowy charakter wymagający dokonania ustaleń w różnych jednostkach organizacyjnych resortu oraz analizy wielu dokumentów przesłanych przez skarżących (niejednokrotnie niepełnych i przedstawionych wybiórczo), konieczność badania akt spraw często kilkutomowych, oczekiwanie na sprawozdania prezesów sądów i szefów prokuratur, opóźnienia w przekazywaniu skarg między komórkami organizacyjnymi Ministerstwa.

5. Charakterystyka ilościowa i tematyczna przyjęć interesantów w sprawach skarg i wniosków

Pracownicy Wydziału Skarg i Wniosków Biura Ministra przyjmowali osobiście interesantów w sprawach skarg i wniosków w poniedziałki od 9⁰⁰ do 18⁰⁰, od wtorku do piątku od 9⁰⁰ – 15⁰⁰, a ponadto pełnili dyżury telefoniczne w godz. od 9⁰⁰ – 15⁰⁰, podczas których przyjmowali skargi oraz udzielali skarżącym wskazówek i wyjaśnień.

Członkowie Kierownictwa Resortu wysłuchiwali skarżących w imieniu Ministra Sprawiedliwości cztery razy w miesiącu, po uprzednim uzgodnieniu terminu rozmowy.

Łącznie przyjęto osobiście w Ministerstwie Sprawiedliwości i wysłuchano telefonicznie 6.552 osoby (w 2007 r. – 8.815, w 2006 r. – 7.465, w 2005 r. – 5.370), w tym przez Członków Kierownictwa Resortu – 43 (w 2007 r. – 119, w 2006 – 111, w 2005 – 143).

Ewidencja przyjęć interesantów i rozmów telefonicznych była prowadzona w odrębnych repertoriach.

Skarżący byli przyjmowani w Ministerstwie w warunkach dostosowanych do ich wieku i stanu zdrowia, uwzględniających w szczególności potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych. Dla nich został urządzony podjazd z windą i specjalny węzeł sanitarny.

Poza tym dla bezpieczeństwa interesantów oraz przyjmujących ich pracowników, zainstalowano kamery i bramkę do wykrywania metalu.

Problematyka ustnych skarg jest zbieżna ze składanymi na piśmie. Osoby zgłaszające się do Ministerstwa pozostają w przekonaniu, że Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny może podejmować interwencje na ich rzecz w toczących się postępowaniach sądowych i egzekucyjnych, a także może zmienić niekorzystne dla nich orzeczenia sądowe lub decyzje prokuratorskie.

Wykazywanie braku podstaw do takich działań, było niejednokrotnie przyjmowane jako objaw urzędniczej bezduszości i wywoływało agresję skarżących.

Interesanci kwestionowali także odpowiedzi udzielane przez Ministerstwo na ich pisemne skargi oraz stanowiska w przedmiocie odmowy wniesienia skargi kasacyjnej, czy podjęcia prawomocnie umorzonych postępowań przygotowawczych.

Znaczna część skarżących oczekiwała udzielenia porady prawnej lub oceny działania ich pełnomocników procesowych.

Osobom zgłaszającym się w ramach przyjęć interesantów udzielano stosownych pouczeń i wyjaśnień, między innymi, odnośnie obowiązujących przepisów oraz z zakresu kompetencji Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego. Osoby podnoszące zarzuty pod adresem organów pozaresortowych kierowano do właściwych jednostek nadrzędnych.

Ponadto na stronie internetowej Ministerstwa pod adresem: <http://www.ms.gov.pl/>, obok szeregu istotnych informacji dotyczących jego bieżącej działalności, funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, projektów aktów prawnych itp. zawarte są również niezbędne informacje na temat sposobów wnoszenia skarg i wniosków do Ministerstwa oraz pouczenia dla osób pokrzywdzonych i ofiar przestępstw.

6. Informacja o przyczynach wniesionych skarg i wniosków

Analiza skarg skierowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości w 2008 r. wskazuje, iż ich przyczyny są podobne do lat ubiegłych. Z jednej strony stanowią je uchybienia i nieprawidłowości w funkcjonowaniu różnych jednostek organizacyjnych wymiaru sprawiedliwości, polegające na niewłaściwym wykonywaniu obowiązków przez ich pracowników, a z drugiej - niewielka świadomość prawna społeczeństwa przejawiająca się, między innymi, w przekonaniu, że Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny może zmienić każde rozstrzygnięcie sądowe lub decyzję prokuratorską, a nadto, iż jest on władny ingerować w działalność merytoryczną sądów i prokuratur.

Nadal znaczna część skarżących traktowała Ministra Sprawiedliwości jako swoistą instancję odwoławczą i kierowała korespondencję zawierającą żądanie wzruszenia orzeczenia (zarówno prawomocnego, jak i nieprawomocnego) oraz urzeczywistnienia subiektywnie rozumianej przez danego skarżącego „sprawiedliwości”.

Nie bez znaczenia na społeczny odbiór organów wymiaru sprawiedliwości (co w pewnym zakresie przekłada się na ilość i charakter składanych skarg) ma także sposób informowania w środkach masowego przekazu o uchybieniach w pracy poszczególnych jednostek resortu.

Nadto przyczyny najczęstszych skarg, to:

- przewlekłość postępowań sądowych, prokuratorskich i komorniczych na różnych ich etapach,
- nieskuteczność lub mała skuteczność egzekucji komorniczych,
- nieprawidłowości w wykonywaniu czynności przez adwokatów, radców prawnych i biegłych sądowych oraz organy samorządu adwokackiego i radcowskiego,
- roszczeniowe nastawienie osadzonych w jednostkach penitencjarnych z powodu przeludnienia i złych warunków odbywania kary,
- niezadowolenie z treści orzeczeń,
- subiektywne poczucie krzywdy wobec niespełnienia oczekiwań co do sposobu załatwienia skarg oraz domaganie się, często w obraźliwej formie, wszczęcia

postępowań dyscyplinarnych lub karnych wobec pracowników Ministerstwa, którzy udzielili niesatysfakcjonującej dla skarżących odpowiedzi.

7. Działania podejmowane w celu likwidacji źródeł skarg

Analogicznie do lat poprzednich Ministerstwo Sprawiedliwości podejmowało działania mające na celu ograniczenie zjawisk skutkujących wnoszeniem skarg.

Szczególnie baczna uwagę poświęcano problematyce sprawności postępowań, na różnych ich szczeblach. W tym celu Departament Sądów Powszechnych wystosowywał do prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych szereg pism nadzorczych zmierzających do ograniczenia liczby spraw „starych” i poprawy sprawności postępowań polecając objęcie nadzorem dane postępowanie bądź sam obejmował sprawę nadzorem (jak i kontynuował nadzory zainicjowane w poprzednich okresach).

Nadto, sędziowie tego Departamentu przeprowadzili: 6 lustracji w sprawach karnych (w Sądach Rejonowych: dla Warszawy-Woli w Warszawie, dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, Katowice-Zachód w Katowicach, w Kędzierzynie-Koźlu, w Zielonej Górze oraz w Sądzie Okręgowym w Gdańsku), 2 - w sprawach cywilnych (w Sądach Rejonowych: dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie i dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie), 4 - w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (w Sądzie Okręgowym w Zielonej Górze oraz w Sądach Rejonowych: w Zielonej Górze, w Szczecinie, dla Warszawy-Pragi Południe w Warszawie), 3 - w sprawach gospodarczych, 3 - w sprawach wieczysto-księgowych (w Sądach Rejonowych: w Ostrowi Mazowieckiej, w Łasku oraz dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie) oraz 1 w sprawach rodzinnych i nieletnich (w Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Pragi Południe w Warszawie).

Na skutek zaś wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w związku z informacją w Gazecie Wyborczej, dotyczącą trudności w uzyskiwaniu odpisów dawnych ksiąg wieczystych, w których znajdują się wpisy w językach obcych także Departament skierował 45 pism nadzorczych do prezesów sądów okręgowych. Nadesłane odpowiedzi zostały poddane szczegółowej analizie, zaś o jej wynikach powiadomiono Rzecznika Praw Obywatelskich pismem z dnia 6.11.2008 r.

Departament Sądów Powszechnych przygotował także pisma do Prezesów Sądów Okręgowych w Łodzi i w Krakowie, w przedmiocie reorganizacji wydziałów ksiąg wieczystych przez ich podział w celu usprawnienia pracy.

Ww. Departament podejmował również czynności zmierzające do ustalenia prawidłowości i zasadności zarzutów dotyczących konkretnych spraw podniesionych przez środki masowego przekazu (np. sprawa DSP IV -5003-159/08).

Kontynuacja zaś realizacji Programu Działań Rządu w sprawie wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wobec Rzeczypospolitej Polskiej dodatkowo nakłada na Ministra Sprawiedliwości i prezesów sądów szczególne obowiązki w zakresie takiej polityki w sądach, która zapobiega naruszaniu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz prowadzi do osiągnięcia większej skuteczności wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Z tego też względu, na podstawie § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 października 2002 r. *w sprawie trybu sprawowania nadzoru nad działalnością administracyjną sądów* (Dz. U. Nr 187, poz. 1564 ze zm.) Departament Sądów Powszechnych ustalił nowe kierunki nadzoru nad działalnością sądów powszechnych w 2009 roku. Plany działań nadzorczych w poszczególnych kategoriach spraw winny uwzględniać:

- lustracje postępowań toczących się ponad trzy lata w sprawach karnych i cywilnych, ponad dwa lata w sprawach gospodarczych, rodzinnych i nieletnich oraz z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych,
- lustracje wykonywania przez prezesów i przewodniczących wydziałów obowiązków nadzorczych w celu realizacji zasady rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki, ze szczególnym badaniem ilości spraw wyznaczonych do rozpoznania na sesji, przyczyn i zasadności odraczania rozpraw, odraczania ogłaszania orzeczeń, zawieszania postępowań i kontroli spraw zawieszonych, sprawności postępowania międzyinstancyjnego,
- badanie skuteczności nadzoru nad przedłużającymi się postępowaniami karnymi, w których stosowane jest tymczasowe aresztowanie, w szczególności trwającymi ponad 2 lata oraz badanie staranności i dokładności uzasadniania

postanowień o przedłużeniu tymczasowego aresztowania z powołaniem na konkretne okoliczności,

- lustracje prawidłowości stosowania przez sędziego – komisarza uprawnień art. 63 pkt 4 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. *Prawo upadłościowe i naprawcze* (Dz. U. Nr 60, poz. 535) do wyłączenia z masy upadłości nieściągalnych wierzytelności oraz niezbywalnych ruchomości, w szczególności w przypadku, gdy doszło do zbycia przedsiębiorstwa upadłego w całości,
- lustrację prawidłowości wykonania przez sędziego-komisarza kontroli nad likwidacją składników masy upadłości, gdy przedmiotem sprzedaży jest przedsiębiorstwo upadłego lub nieruchomości, w szczególności w zakresie: opisu i oszacowania składników masy przez biegłego, nadzoru nad zbywaniem składników masy upadłości w drodze przetargu, nadzoru nad sprzedażą z wolnej ręki, zwłaszcza nad prawidłowością obwieszczeń, zamieszczanych przez syndyka, a także trafności kryteriów dokonania przez syndyka wyboru nabywcy,
- monitorowanie sprawności nadzoru nad wydziałami ksiąg wieczystych, w których wskaźnik sprawności postępowania wynosi powyżej 2 miesiące w odniesieniu do księgi prowadzonej w systemie informatycznym oraz powyżej 1 miesiąca w odniesieniu do księgi prowadzonej w systemie tradycyjnym w celu skrócenia czasu trwania postępowania i likwidacji spraw zaległych,
- lustracje w zakresie przestrzegania terminu z art. 5 ustawy z dnia 7 września 2007 r. *o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego* (Dz. U. Nr 191, poz. 1365 ze zm.) oraz ustalenie przyczyn jego niezachowania,
- badanie stosowania przepisu art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 14 lutego 2003 r. *o przenoszeniu treści księgi wieczystej do struktury księgi wieczystej prowadzonej w systemie informatycznym* (Dz. U. Nr 42, poz. 363), w szczególności w zakresie toku czynności zmierzających do ustalenia treści księgi wieczystej zwróconej sądowi rejonowemu przez ośrodek migracyjny ksiąg wieczystych oraz czynności zamknięcia księgi wieczystej w razie bezskuteczności czynności zmierzających

do ustalenia jej treści i ich wpływ na sprawność postępowania wieczysto-księgowego.

W 2008 r. także w Departamencie Wykonania Orzeczeń i Probacji podejmowane były liczne działania mające na celu eliminowanie nieprawidłowości w pracy organów egzekucyjnych. Formułując kierunki nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad działalnością organów egzekucyjnych na 2008 r. zlecono prezesom sądów okręgowych uwzględnienie w planach zadań nadzorczych konieczności przeprowadzenia lustracji działalności komorników sądowych:

- ◆ w zakresie prawidłowości i sprawności sporządzania planów podziału sumy uzyskanej przez egzekucję z ruchomości, wynagrodzenia za pracę lub wierzytelności i innych praw majątkowych, gdy suma ta nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich wierzycieli,
- ◆ w zakresie prawidłowości i sprawności postępowania egzekucyjnego w sprawach o egzekucję obowiązku opróżnienia lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika – ze szczególnym uwzględnieniem przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 stycznia 2005 r. *w sprawie szczegółowego trybu postępowania w sprawach o opróżnienie lokalu lub pomieszczenia albo o wydanie nieruchomości oraz szczegółowych warunków, jakim powinno odpowiadać tymczasowe pomieszczenie* (Dz. U. Nr 17, poz. 155).

Lustracje te obejmujące okres od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2008 r., zlecono przeprowadzić w co najmniej 5 kancelariach komorniczych działających w obszarze właściwości danego sądu okręgowego.

Planami nadzorczymi była także objęta prawidłowość postępowania w sprawach o egzekucję kontaktów i odebranie dziecka, zaś w sprawach dotyczących funkcjonowania zakładów poprawczych pracownicy Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji przeprowadzali wizytację zakładów, jak również zasięgaliby informacji w okręgowym zespole nadzoru pedagogicznego.

Departament Sądów Wojskowych wypełniając swoje ustawowe obowiązki dotyczące m.in. poprawy pracy sądów, zgodnie z planem zadań w 2008 r., przeprowadził inspekcje 4 wojskowych sądów garnizonowych. Nadto tematyka związana z usprawnieniem postępowań sądowych została poruszona podczas

szkoleń prowadzonych dla sędziów z okręgu Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie i w Poznaniu oraz zagadnienie to omawiano także podczas szkoleń kadry kierowniczej sądów wojskowych.

W reakcji na materiał filmowy wyemitowany w dniach 29 i 30.10.2008 r. w programie TVN „Uwaga” dotyczący funkcjonowania sądownictwa wojskowego i wobec odmowy zamieszczenia sprostowania przez tę Redakcję, stosowne materiały zostały opublikowane przez rzeczników prasowych Sądu Najwyższego oraz Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie na stronach internetowych Sądu Najwyższego i Ministerstwa Obrony Narodowej, a Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości odpowiadając na zapytanie jednego z posłów, przesłał Marszałkowi Sejmu szczegółowe wyjaśnienia w tym zakresie.

Natomiast pracownicy Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Prawa Europejskiego wzięli udział, jako prelegenci, w szkoleniach dla sędziów orzekających i sędziów – wizytatorów do spraw cywilnych i rodzinnych na temat wybranych zagadnień z zakresu międzynarodowego obrotu prawnego w sprawach cywilnych i rodzinnych, organizowanych przez Krajowe Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury oraz przez prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych.

Departament Nadzoru nad Aplikacjami Prawniczymi w 2008 r. przygotował sprostowania do czterech artykułów dotyczących aplikacji korporacyjnych.

W 2008 r. Biuro Prezydzialne Prokuratury Krajowej przeprowadziło zaś wizytacje w dwóch jednostkach prokuratury, tj. w Prokuraturze Apelacyjnej w Gdańsku oraz w Prokuraturze Apelacyjnej w Poznaniu, poddając kontroli, między innymi, prawidłowość kwalifikowania pism z zakresu postępowania skargowego, prowadzenia postępowania skargowego oraz ostatecznego załatwienia skargi.

III. SĄDY

1. Charakterystyka ilościowa załatwionych skarg i wniosków

W 2008 r. nastąpił w sądach dalszy spadek wpływu skarg. Odnotowano wpływ 17.626 skarg, tj. o 2065 (10.5 %) mniej niż w 2007 r. - 19.691 (w 2006 r.

– 20.252). Wraz ze skargami pozostałymi z ubiegłego roku rozpoznano 17.667 skarg, przy czym w sądach apelacyjnych – 2.668 (w 2007 r. – 2.747), w sądach okręgowych – 6.983 (w 2007 r. – 8.016), w sądach rejonowych – 7.915 (w 2007 r. – 8.976).

W okręgach poszczególnych sądów apelacyjnych rozpatrzono następującą ilość skarg:

APELACJE	2008 r.	2007 r.	+ wzrost - spadek
Warszawa	1979	2.222	- 243
Białystok	849	908	- 59
Gdańsk	1428	1.388	+40
Katowice	3152	3.949	- 797
Kraków	1282	1.375	-93
Lublin	980	1.278	-298
Łódź	1375	1.512	-137
Poznań	1957	2.099	-142
Rzeszów	904	888	+16
Szczecin	1918	1.987	-69
Wrocław	1843	2.174	-331

Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej skarg rozpatrzono – podobnie jak w roku ubiegłym – w okręgach apelacji: katowickiej, warszawskiej, wrocławskiej, poznańskiej i szczecińskiej, zaś najmniej: w białostockiej, rzeszowskiej i lubelskiej.

W sądach apelacyjnych rozpoznano ogółem 87 skarg na działalność kancelarii notarialnych, tj. o 12 więcej niż w 2007 r., z tego w Warszawie – 14, Katowicach - 13, Wrocławiu – 12, Lublinie - 10, Białymstoku – 9, Łodzi – 7, Krakowie i Gdańsku - po 6, Rzeszowie i Poznaniu po – 3, Szczecinie – 2.

Ponadto rozpatrzono 14 skarg na działalność zakładów dla nieletnich: w okręgu apelacji lubelskiej - 5, gdańskiej – 3, białostockiej – 2, wrocławskiej, poznańskiej, szczecińskiej i katowickiej - po 1.

Posłowie i senatorowie skierowali do sądów co najmniej 36 interwencji, w 2007 r. było ich 39.

2. Zestawienie załatwionych skarg i wniosków w rozbiciu na grupy problemowe

Kwestie podnoszone w skargach kierowanych do sądów są zbieżne z wnoszonymi do Ministerstwa i dotyczą:

- przewlekłości postępowania	2869
- czynności komorników	3067
- treści orzeczeń	3616
- wykonania orzeczeń	651
- kultury urzędowania	489
- czynności administracyjnych kierowników jednostek	408
- działalności kancelarii notarialnych	87
- działalności zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich	14
- innej problematyki	6466
łącznie	17667

Poniższa tabela ilustruje ilość rozpoznanych skarg w rozbiciu na sądy: apelacyjne, okręgowe i rejonowe.

Problematyka	Sądy apelacyjne	Sądy Okręgowe	Sądy Rejonowe
przewlekłość postępowania	311	1.385	1.173
czynności komorników	68	638	2.361
Treść orzeczeń	946	1.660	1.010
wykonanie orzeczeń	47	216	388
kultura urzędowania	28	131	330
czynności administracyjne kierowników jednostek	143	182	83
Inne	1.125	2.771	2.570
Razem	2.668	6.983	7.915

W sądach apelacyjnych i okręgowych rozpatrzono najwięcej skarg (oprócz zaliczonych do kategorii „inne”) na treść orzeczeń i przewlekłość postępowań, w sądach rejonowych na czynności komorników.

3. Informacja o sposobie załatwienia skarg i wniosków

Skargi, które wpłynęły do sądów były badane przez prezesów i wiceprezesów sądów lub z upoważnień prezesów przez sędziów wizytatorów.

Zarzuty badano dokonując szczegółowej analizy akt spraw sądowych bądź egzekucyjnych, a także żądając wyjaśnień od kierowników podległych jednostek, notariuszy i komorników.

W uzasadnionych przypadkach prezesi sądów podejmowali bezpośrednie interwencje zmierzające do przyspieszenia postępowania, niezwłocznego wyznaczenia terminu rozprawy, zdyscyplinowania biegłych, komorników lub podjęcia innych niezbędnych czynności organizacyjnych w sprawie. Kierowali do podległych jednostek pisma nadzorcze zwracając uwagę na dostrzeżone uchybienia żądając usunięcia skutków tych uchybień w określonym terminie.

Obejmowali także tok postępowań osobistym nadzorem zobowiązując prezesów podległych sądów albo przewodniczących wydziałów – do składania okresowych sprawozdań o ich przebiegu, aż do czasu merytorycznego zakończenia.

Zwracano uwagę, aby odpowiedzi zawierały ustosunkowanie się do wszystkich podnoszonych zarzutów, były formułowane w sposób jasny i zrozumiały dla adresata oraz zawierały niezbędne pouczenia.

Z 17.667 skarg rozpatrzonych w sądach – przekazano według właściwości 1.809, a 15.858 załatwiono we własnym zakresie. Za zasadne uznano 1.739 skarg, tj. 11 %, za bezzasadne 11.470, tj. 72,3 %, a w inny sposób załatwiono 2.649 skarg - 16,7 %. Odsetek skarg zasadnych w 2007 r. wyniósł 12,2 %, w 2006 r. – 16 %.

Odsetek zasadności skarg w poszczególnych okręgach sądów apelacyjnych przedstawia poniższa tabela:

APELACJE	2008 r.	2007 r.	+ wzrost - spadek
Warszawa	11,5 %	15,5%	-4 %
Białystok	10,3 %	10,1%	-0,2 %
Gdańsk	13 %	12,3%	+ 0,7 %
Katowice	11,7 %	15,2%	-3,5 %
Kraków	10 %	10,8%	-0,8 %

Lublin	10,9 %	10,2%	+0,7 %
Łódź	8,8 %	9,9%	-1,1 %
Poznań	10,3 %	9,0%	+1,3 %
Rzeszów	16,4 %	12,5%	+3,9 %
Szczecin	10,1 %	12,9%	-2,8 %
Wrocław	9 %	10,0%	1 %

Odsetek skarg zasadnych zmalał najbardziej w okręgu apelacji: warszawskiej, katowickiej i szczecińskiej. Wzrost odnotowano w okręgu apelacji rzeszowskiej i poznańskiej.

Najwięcej skarg uznano za zasadne w apelacji rzeszowskiej – 16,4 %.

W pozostałych apelacjach wskaźnik ten mieści się między 8,8 % do 11,7 %.

Przykłady skarg zasadnych:

- ~ 051-162/08/Sk Sądu Apelacyjnego w Poznaniu. W wyniku badania skargi stwierdzono, że od wpływu odwołania wniesionego do jednego z sądów okręgowych do pierwszej czynności w sprawie upłynęło prawie 2 lata, a dwie rozprawy wyznaczone w 2008 r. zostały zniesione na skutek choroby sędziego referenta. Tok postępowania został objęty nadzorem Prezesa Sądu Apelacyjnego, który systematycznie sprawdza na jakim etapie postępowanie się znajduje.
- ~ VIII W-Sk.051-15/08 Sądu Okręgowego w Zielonej Górze. Na skutek skargi w sprawie karnej rozpoznawanej przez jeden z sądów rejonowych stwierdzono brak jakichkolwiek czynności ze strony Sądu w pierwszym roku licząc od daty wpływu aktu oskarżenia, jak również na dalszych etapach postępowania (w okresach od października 2003 do marca 2004 oraz od września 2004 do czerwca 2005 r.) Po uchyleniu wyroku przez Sąd Okręgowy w Zielonej Górze w marcu 2006 r. zarządzenie o wyznaczeniu terminu rozprawy wydano dopiero w kwietniu 2007 r., przy czym doszło do wyznaczenia niewłaściwego składu orzekającego. Po kilku terminach rozpraw zamknięto przewód w październiku 2007 r., lecz wyroku nie wydano, wznowiono przewód sądowy i sprawę przekazano Wydziałowi Grodzkiemu do rozpoznania w trybie uproszczonym. Prezes Sądu Okręgowego w Zielonej Górze objął tok

postępowania nadzorem administracyjnym i zażądał pisemnych wyjaśnień. Z jednym z sędziów przeprowadził rozmowę ostrzegawczą, zaś wobec drugiego odstąpił od wyciągnięcia konsekwencji, bowiem przeniesiono go do innego sądu.

- ~ Wiz. Sk-050-75/08 Sądu Okręgowego w Lublinie. Badanie skargi wykazało uchybienia przy rozpoznawaniu sprawy rodzinnej przez jeden z sądów rejonowych. Postępowanie prowadzono przewlekłe, nieudolnie i z naruszeniem przepisów kodeksu postępowania cywilnego. W tej sytuacji zawarty w skardze wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec sędziego skierowano na posiedzenie Kolegium Sądu Okręgowego w Lublinie, które podjęło uchwałę o przekazaniu tego wniosku do Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego dla Sądu Okręgowego w Lublinie w celu podjęcia czynności dyscyplinarnych wobec sędziego winnego uchybień. Prezes Sądu Okręgowego w Lublinie objął tok postępowania nadzorem administracyjnym.
- ~ Sk-163/08 Sądu Okręgowego w Płocku. Na skutek skargi stwierdzono uchybienia w sprawności postępowania i pomyłki proceduralne w sprawach o pozbawienie władzy rodzicielskiej, zmianę kontaktów z małoletnią córką, zmianę wyroku rozwodowego w przedmiocie ustalenia miejsca pobytu dziecka oraz wydanie dziecka – rozpoznawanych przez jeden z sądów rejonowych, a także nieprawidłowe stosowanie przepisów art. 1053 kpc i następnych w prowadzeniu egzekucji ustalonych kontaktów przez rozkładanie na raty i odraczanie spłat grzywien nałożonych w celu przymuszenia dłużnika do wykonania czynności. Prezes Sądu Okręgowego w Płocku objął wszystkie sprawy nadzorem, zobowiązując sędziego referenta do składania co 2 miesiące sprawozdań z podejmowanych czynności oraz wytknął sędziemu uchybienie w trybie art. 37 § 4 usp i polecił podjęcie czynności zgodnie z treścią art. 1053 kpc.
- ~ Sk 5/08 Sądu Rejonowego w Goleniowie. Na skutek skargi stwierdzono brak w aktach sprawy spadkowej dokumentów – skróconych odpisów aktów urodzenia, które zostały złożone w biurze podawczym i zaginęły. W sprawie tej omyłkowo wezwano wnioskodawczynię do opłaty od wniosku w kwocie

1000 zł zamiast 100 zł. Sąd z urzędu zwrócił się do właściwego organu o nadesłanie dokumentów oraz zwrócił wnioskodawczyni kwotę 900 zł.

- ~ Wiz-Sk-052-93/08/K Sądu Apelacyjnego w Lublinie. Badanie skargi wykazało, że na skutek uchybień Sądu na etapie zlecenia i opracowania opinii przez biegłych rozpoznanie wniosku skarżącego o warunkowe przedterminowe zwolnienie nastąpiło dopiero po 9 miesiącach od jego złożenia. Prezes Sądu Apelacyjnego w Lublinie skierował do Prezesa Sądu Okręgowego wystąpienie wykazujące naruszenie art. 194 pkt 3 kpk oraz nie podejmowanie czynności wynikających z przepisów art. 285 § 1 w zw. z art. 287 § 1 kpk stosowanych na podstawie art. 1 § 2 kkw.
- ~ IV Sk 184/08/K Sądu Apelacyjnego w Gdańsku. W toku badania skargi ujawniono, że wniosek prokuratora o umorzenie postępowania i orzeczenie środka zapobiegawczego w postaci umieszczenia sprawcy w zakładzie zamkniętym rozpoznany został przez jeden z sądów rejonowych na posiedzeniu bez udziału podejrzanego mimo stanowiska biegłego wyrażonego w opinii, że może on brać udział w czynnościach procesowych. Sprawa została zatem rozpoznana niezgodnie z art. 354 pkt 2 kpk (bez udziału podejrzanego), a nadto powinna być rozpatrzona na rozprawie, gdyż nie przyznał się on do czynu, a kwestia niepoczytalności nie była oczywista – wobec wcześniejszych opinii biegłych. W następstwie skargi akta sprawy przedstawiono Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku – celem rozważenia wznowienia postępowania.
- ~ Sk 32/08 Sądu Okręgowego w Koninie. Badanie skargi na przewlekłość w przeprowadzeniu egzekucji objętej tytułem wykonawczym w postaci ugody zawartej przed sądem wykazało, że sędzia w toku postępowania sądowego udzielił skarżącej błędnego pouczenia, a dwaj komornicy zwrócili wniosek egzekucyjny, w sytuacji gdy winien on być zgodnie z przepisami przekazany organowi właściwemu oraz udzielili wierzycielce błędnego pouczenia w zakresie organu egzekucyjnego. Sędziemu i komornikowi zwrócono uwagę na uchybienia, a skarżącej udzielono szczegółowych wyjaśnień.

- ~ Sk 133/08 Sądu Okręgowego w Płocku. Badanie skargi wykazało uchybienia w sprawie karnej jednego z sądów rejonowych polegające na nierozpoznaniu pisma procesowego zawierającego oświadczenie poszkodowanej o zamiarze działania w charakterze oskarżyciela posiłkowego. Korespondencja ta nie została wszyta do akt przez protokolanta, lecz włożona wraz z odpisami pism za okładkę akt. Po dokładnym sprawdzeniu dokumentów i odnalezieniu pisma Przewodnicząca Wydziału Karnego poleciła jego wszycie do akt sprawy. Sąd przywrócił skarżącej termin do złożenia zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania i tym samym skorzystała ona z praw strony postępowania karnego. Ponadto Prezes Sądu Rejonowego na polecenie Prezesa Sądu Okręgowego w Płocku przeprowadził rozmowę dyscyplinującą zarówno z Przewodniczącą Wydziału Karnego, jak i protokolantką zobowiązując je do skrupulatnych działań w wykonywaniu czynności zawodowych w przyszłości.
- ~ Wiz-04-368/08/K Sądu Apelacyjnego w Warszawie. W wyniku skargi stwierdzono istotne naruszenie przepisów postępowania karnego przez Sąd Rejonowy, który przekazał do rozpoznania Sądowi Okręgowemu środek odwoławczy w sytuacji, gdy podlegał on na podstawie art. 254 § 2 kpk rozpoznaniu przez ten sąd orzekający w innym składzie. Ponadto Wiceprezes Sądu Okręgowego udzielił skarżącemu nieprawidłowej odpowiedzi informując go, że w sprawie nie naruszono przepisów procedury karnej. Na powyższe uchybienia Prezes Sądu Apelacyjnego zwrócił uwagę Prezesowi Sądu Okręgowego, a nadto zobowiązał go do zwrócenia uwagi podległemu sędziemu na konieczność ścisłego przestrzegania zasad określonych w art. 254 § 3 kpk.
- ~ Sk 16/08 Sądu Okręgowego w Koninie. Analiza skargi wykazała zasadność zarzutu przekroczenia kompetencji przez biegłą sądową w związku z wydaniem opinii w dziedzinie, dla której nie była ustanowiona. Prezes Sądu zwrócił biegłej uwagę na piśmie pouczając, że jeżeli w przyszłości wyda opinię z dziedziny, co do której nie zostanie ustanowiona – będzie zwolniona z funkcji.

4. Informacja o terminowości załatwienia skarg i wniosków z uwzględnieniem przyczyn przeterminowań.

Terminowość rozpatrywania skarg w sądach uległa dalszej poprawie.

W 2008 r. terminowo rozpatrzono 16.909 skarg i wniosków, tj. 95,7 % (w roku 2007 – 94,6 %, w 2006 – 94,7 %, w 2005 – 94,6 %).

Spośród 17.667 skarg załatwionych w 2008 r., przeterminowano rozpatrzenie 758.

Odsetek przeterminowań w okręgach sądów apelacyjnych przedstawia poniższa tabela:

APELACJE	2008 r.	2007 r.	+ wzrost - spadek
Białystok	0,2 %	0,9%	- 0,7 %
Gdańsk	3,3 %	4,6%	- 1,3 %
Katowice	2,1 %	2,4%	- 0,3 %
Kraków	7 %	5,6%	+ 1,4 %
Lublin	3,2 %	3,8%	- 0,6 %
Łódź	4,9 %	6,4%	- 1,5 %
Poznań	7,1 %	10,1%	- 3 %
Rzeszów	1,9 %	2,7%	- 0,8 %
Szczecin	5,4 %	8,1%	- 2,7 %
Warszawa	4,3 %	6,5%	- 2,2 %
Wrocław	5,3 %	5,5%	- 0,2 %

Nieznaczne pogorszenie terminowości załatwiania skarg odnotowano w okręgu apelacji krakowskiej o 1,4 %, w pozostałych okręgach wskaźnik przeterminowań poprawił się.

Jak wynika ze sprawozdań prezesów sądów, przyczynami przeterminowania załatwiania skarg, były:

- konieczność ściągnięcia i badania akt spraw rozpoznawanych przez różne sądy,
- niemożność zapoznania się z aktami spraw, z uwagi na przesłanie ich Rzecznikowi Praw Obywatelskich, biegłym, prokuratorom lub innym organom,
- potrzeba podjęcia dodatkowych czynności lub korespondencji w celu ustalenia nazwy sądu i sygnatury sprawy, sprecyzowania zarzutów, odebrania stosownych

wyjaśnień i informacji od prezesów sądów, przewodniczących wydziałów, sędziów referentów, uczestników postępowań itp.,

- absencja sędziów związana z urlopami lub chorobą i okresowe zwiększenie obciążenia obowiązkami służbowymi.

5. Charakterystyka ilościowa i tematyczna przyjęć interesantów w sprawach skarg i wniosków

W sprawach skarg i wniosków interesanci byli przyjmowani w sądach przez prezesów i wiceprezesów sądów, sędziów wizytatorów oraz przewodniczących wydziałów.

Informacje o terminach przyjęć i osobach przyjmujących umieszczone są, zgodnie z obowiązującymi przepisami, w widocznym miejscu, na tablicach informacyjnych w budynkach sądów.

W niektórych okręgach (okręg apelacji krakowskiej) kontynuowano praktykę wstępnego przyjmowania interesantów przez kierownika sekretariatu wydziału wizytacyjnego, który sporządzał protokół, a gdy charakter skargi tego wymagał – kierował skarżącego do prezesa, wiceprezesa lub sędziego wizytatora.

Łącznie w sądach przyjęto 72.117 osób (w 2007 r. – 74.865, w 2006 – 71.035, w 2005 – 62.254).

Ilość przyjętych interesantów w poszczególnych okręgach sądów apelacyjnych ilustruje tabela:

APELACJE	2008 r.		2007 r.	
	ogółem	w tym przez kierowników jednostek organizacyjnych	ogółem	w tym przez kierowników jednostek organizacyjnych
Białystok	347	347	364	348
Gdańsk	1.565	1.431	1.592	1.497
Katowice	2.942	2.303	3.439	2.770
Kraków	10.322	6.270	12.125	6.296
Lublin	557	519	598	495
Łódź	2.790	2.540	2.790	2.540
Poznań	9.663	4.110	9.347	2.235
Rzeszów	1.274	1.154	1.141	1.028
Szczecin	1.171	696	1.519	908

Warszawa	7.659	1.830	6.016	2.784
Wrocław	33.827	25.672	35.934	28.344

6. Informacja o przyczynach wniesionych skarg i wniosków

W roku 2008 r., podobnie jak w poprzednim okresie, zasadniczą część skarg wpływających do sądów zakwalifikowano do kategorii „inne”. Ich głównego źródła należy upatrywać głównie w niewysokiej świadomości prawnej społeczeństwa, przejawiającej się szczególnie w nierozróżnianiu przez skarżących trybu postępowania procesowego od administracyjno-skargowego i tym samym w błędnym przekonaniu o możliwości ingerencji organów nadzoru sądowego w działalność merytoryczną sądów. Można nadto zauważyć wzrost roszczeniowych i polemicznych postaw obywateli wobec rozstrzygnięć sądu, wynikający między innymi, ze sposobu komentowania pracy sądów przez środki masowego przekazu.

Przyczyny skarg na przemlełość postępowania to:

- beczynność sądu bądź opieszałość w podejmowaniu pierwszych czynności, brak aktywności sądu w przedmiocie dyscyplinowania stron, ich pełnomocników, biegłych co do przestrzegania przez nich określonych terminów na dokonanie zleconych czynności procesowych,
- niestawiennictwo w sprawach karnych oskarżonych, świadków lub obrońców oskarżonych na rozprawach,
- nagminne przedstawianie w sprawach karnych zwolnień lekarskich przez oskarżonych,
- beczynność sądu w podejmowaniu decyzji w zakresie złożonych przez strony wniosków dowodowych,
- wielokrotne odraczanie rozpraw spowodowane nieprzestrzeganiem zasad koncentracji materiału dowodowego, jak również braku koncepcji co do dalszego prowadzenia sprawy, czy też bezpodstawne odwlekanie decyzji w kwestiach incydentalnych,
- zbyt późno wyznaczane pierwsze terminy rozpraw, a także zbyt odległe wielomiesięczne odstępy pomiędzy poszczególnymi terminami rozpraw, związane czy to z nadmiernym obciążeniem referatów sędziowskich, czy też

z koniecznością doręczeń zagranicznych lub ustanawianiem kuratorów dla nieznanych z miejsca pobytu,

- brak odpowiedzi na zapytanie sądu kierowane do innych podmiotów oraz brak decyzji sądu w kwestii ponagleń do wykonania zarządzeń,
- opieszale i niedokładne wykonywanie zarządzeń przez sekretariat,
- przewlekłość postępowania międzyinstancyjnego,
- korzystanie przez strony ze zbyt rozbudowanego systemu środków zaskarżenia orzeczeń,
- wielowątkowość i wieloosobowość spraw karnych, często wymagających wiedzy z zakresu innych niż prawo karne dziedzin prawa (np. prawa gospodarczego lub bankowego),
- w odniesieniu do spraw z zakresu postępowania wieczystoksięgowego istotną przyczyną skarg na przewlekłość postępowania był czas oczekiwania na wpis lub wydanie odpisu, będący wynikiem migracji ksiąg,
- samodzielne występowanie stron i uczestników z powodu zbyt wysokich kosztów zastępstwa procesowego, prowadzące do podejmowania błędnych czynności,
- składanie przez strony ogólnikowych pism wymagających dalszej korespondencji,
- brak woli ponoszenia kosztów sądowych, również przez podmioty gospodarcze, skutkujące wielokrotnym wnoszeniem bezzasadnych wniosków o zwolnienie od kosztów sądowych.

Natomiast przyczyn skarg na czynności komorników należy upatrywać w:

- bezskuteczności egzekucji i beczynności komorników,
- braku odpowiedzi na kierowane do nich pisma,
- małym zainteresowaniu komorników sądowych egzekucją niewielkich należności i świadczeń alimentacyjnych,
- przedłużających się egzekucjach z nieruchomości na skutek ciągle wnoszonych przez dłużników skarg na każdą czynność komornika, niezależnie od ich prawidłowości,
- braku inicjatywy co do ustalenia mienia dłużnika podlegającego zajęciu,

- wysokich kosztach egzekucji obciążających wierzycieli i sposobie rozliczenia tych kosztów,
- braku wiedzy wierzycieli o przepisach postępowania egzekucyjnego i mylnym przekonaniu, że obowiązkiem komornika jest działanie z urzędu w zakresie ustalenia majątku nadającego się do egzekucji, adresu zamieszkania dłużnika, jego rachunku bankowego, miejsca pracy,
- nieterminowym przekazywaniu wierzytelności,
- zubożeniu obywateli i wynikającej stąd bezradności oraz braku środków na realizację postępowania egzekucyjnego.

Skargi na notariuszy wynikały z:

- ◆ odmowy dokonania czynności przez notariusza,
- ◆ braku pouczenia stron o prawie i trybie zaskarżania odmowy dokonania czynności notarialnych,
- ◆ błędnego sporządzenia aktu notarialnego lub braku troski i staranności w przygotowaniu aktu notarialnego,
- ◆ odmowy wprowadzenia do umowy zmian,
- ◆ wysokości wynagrodzenia za dokonane czynności,

Skargi na biegłych najczęściej były spowodowane nieterminowym sporządzeniem opinii lub kwestionowaniem treści opinii.

7. Działania podejmowane w celu likwidacji źródeł skarg.

Z nadesłanych przez prezesów sądów apelacyjnych sprawozdań wynika, że wnioski znajdujące się w ubiegłorocznej „Informacji o sposobie przyjmowania i załatwiania skarg i wniosków” uwzględniano podczas porad i szkoleń oraz w bieżącej pracy nadzorczej.

Wszystkie złożone skargi i wnioski były przedmiotem analizy, a w przypadku uznania ich zasadności podejmowano działania nadzorcze, celem ustalenia źródła i eliminacji uchybień. Zainteresowanym udzielano wskazówek i wyjaśnień co do przepisów postępowania, niejednokrotnie składając przy tym sprawozdanie ze stanu sprawy, co miało oczywiste znaczenie dla zrozumienia udzielanych

wyjaśnień, jeżeli skarga zainteresowanego wynikała z faktycznej nieznamomości sprawy.

W przypadku, gdy przewlekłość postępowań była zawiniona przez Sąd, usuwanie nieprawidłowości odbywało się zarówno w ramach doraźnych interwencji wywołanych skargami, jak też skutkowało kompleksowym nadzorem w zakresie wizytacji i lustracji, a także analizy materiału statystycznego, w tym liczby załatwień oraz czynności podejmowanych w sprawach tzw. „starych”.

W celu eliminacji nieprawidłowości i uchybień ujawnionych podczas rozpatrywania skarg prezesa sądów podejmowali także inne działania, w tym polegające na:

- ~ wytknięciu w trybie art. 37 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Dz.U.01.98.1070) sędziom i przewodniczącym wydziałów uchybień w zakresie sprawności postępowania lub sprawowanego nadzoru administracyjnego,
- ~ żądaniu wszczęcia postępowania dyscyplinarnego,
- ~ stosowaniu przewidzianych kodeksem pracy kar dla urzędników sądowych i asystentów sędziów,
- ~ dążeniu do usprawnienia systemu informacyjnego na temat udzielania stronom informacji o przebiegu postępowania sądowego lub egzekucyjnego, na dążeniu do zwiększenia obsady referendarzy i kadry urzędniczej, do poprawy warunków lokalowych sądów oraz ich komputeryzacji. Nadto polecano zwiększanie dyscypliny oraz wydawanie zarządzeń, o wykonaniu których sędzia referent lub jego przełożony miał obowiązek poinformować prezesa,
- ~ zwracaniu podczas wizytacji i lustracji szczególnej uwagi na te obszary działalności sądów, w odniesieniu do których stwierdzono powtarzalne uchybienia, na organizowaniu szkoleń dla sędziów, referendarzy, asystentów i urzędników sądowych.

W przypadku stwierdzenia zasadności skarg na komorników sądowych prezesa sądów rejonowych bądź bezpośrednio komornicy byli zobowiązani do składania sprawozdań z podejmowanych w sprawie czynności.

Część ze skarg na czynności komorników kierowanych do prezesów sądów rejonowych była oprócz rozpoznania w trybie administracyjnym przekazywana do wydziału merytorycznego celem rozpoznania w trybie procesowym. Sądy zobowiązywały także komorników do podjęcia określonych działań, m.in. mających na celu zwiększenie skuteczności egzekucji i terminowości podejmowanych czynności.

Przeprowadzano także wizytacje kancelarii komorników przez sędziów wizytatorów ds. egzekucyjnych.

Rażące uchybienia w pracy skutkowały kierowaniem wniosków o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego w stosunku do komornika.

IV. PROKURATURA

1. Charakterystyka ilościowa załatwionych skarg i wniosków

Do wszystkich jednostek organizacyjnych prokuratury wpłynęło w 2008 r. łącznie 4.109 skarg, tj. o 383 (10,27 %) więcej niż w 2007 r. - 3.726 (w 2006 wpłynęło ich 3.503).

Działalności prokuratury dotyczyło 3.505 skarg (w 2007 r. – 3.078), zaś 604 skargi odnosiły się do działalności innych organów (w 2007 r. – 648), w tym 389 skarg – Policji (w 2007 r. - 417).

Wpływ skarg w poszczególnych okręgach prokuratur apelacyjnych był następujący:

APELACJA	2008 r.	2007 r.	+wzrost -spadek
Białystok	342	373	- 31
Gdańsk	223	148	+ 75
Katowice	655	601	+ 54
Kraków	464	387	+ 77
Lublin	290	286	+ 4
Łódź	243	179	+ 64
Poznań	134	159	-25
Rzeszów	91	110	-19
Szczecin	237	224	+ 13
Warszawa	921	718	+ 203

Wrocław	509	541	- 32
Łącznie	4.109	3.726	+ 383

Podobnie jak w poprzednim roku, ogólny wpływ skarg do powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury ma tendencję wzrostową.

Wzrost liczby skarg został odnotowany w 7 okręgach apelacji: warszawskiej, krakowskiej, gdańskiej, łódzkiej, katowickiej, szczecińskiej i lubelskiej.

Tylko w okręgach apelacji: białostockiej, poznańskiej, rzeszowskiej i wrocławskiej odnotowano spadek liczby skarg.

Największy wzrost liczby skarg został wykazany w apelacji: warszawskiej, krakowskiej, gdańskiej i łódzkiej.

Wraz ze skargami pozostałymi z poprzedniego okresu rozliczeniowego, w 2008 r. załatwiono ogółem 4109 skarg (w 2007 r. – 3727 skarg).

W okręgach poszczególnych prokuratur apelacyjnych załatwiono następującą ilość skarg:

APELACJA	2008 r.	2007 r.	+ wzrost - spadek
Białystok	344	369	-25
Gdańsk	222	146	+76
Katowice	657	611	+46
Kraków	462	389	+73
Lublin	287	288	-1
Łódź	247	175	+72
Poznań	139	157	-18
Rzeszów	91	110	-19
Szczecin	236	222	+14
Warszawa	901	717	+184
Wrocław	523	543	-20

2. Zestawienie załatwionych skarg i wniosków w rozbiciu na grupy problemowe ze szczegółową ich charakterystyką.

Stosownie do obowiązujących przepisów przedmiotem skargi mogą być wszelkie czynności prawne i faktyczne lub też ich zaniechanie w postaci bezczynności właściwych organów albo ich pracowników.

Skargi pozostające w związku z toczącymi się, bądź zakończonymi postępowaniami dotyczyły następujących zarzutów:

- przewlekłego bądź biurokratycznego załatwienia spraw – 535,
- beczynności lub braku odpowiedzi na pisma i prośby – 547,
- niewłaściwego zachowania się prokuratorów lub innych pracowników w służbie – 321,
- innej działalności prokuratury związanej z toczącymi się postępowaniami. – 2102

Analogicznie jak w latach ubiegłych, największą liczbę stanowiły skargi na inną działalność prokuratury związaną z toczącymi się postępowaniami.

Wśród takich skarg dominowała problematyka:

- nieprzestrzegania uprawnień procesowych stron,
- odmowy realizacji wniosków dowodowych,
- powierzchownej oceny materiału dowodowego,
- wadliwego nadzoru prokuratora nad postępowaniem przygotowawczym,
- opóźnienia w doręczeniu stronom decyzji i innych pism, bądź wysyłania korespondencji na niewłaściwy adres,
- braku obiektywizmu prokuratorów, ich stronniczości, „ukrywania przestępstw”,
- braku pouczenia o trybie zaskarżenia decyzji prokuratorskich,
- przetrzymywania korespondencji tymczasowo aresztowanego,
- bezpodstawnej odmowy udzielenia widzenia,
- nieprawidłowego przeprowadzenia czynności przesłuchania i konfrontacji,
- naruszenia przepisów o wyznaczeniu obrońcy z urzędu i terminie skierowania aktu oskarżenia do sądu, naruszenia terminu dotyczącego czynności końcowego zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania,
- niewłaściwego postępowania z zabezpieczonymi dowodami rzeczowymi,
- bezpodstawnego wzywania stron do przedłożenia dodatkowych dokumentów,
- nie podjęcia decyzji w przedmiocie dowodów rzeczowych pomimo umorzenia postępowania,

- udzielania zbyt ogólnikowej odpowiedzi (w tym nieustosunkowania się do wszystkich zarzutów) lub odpowiedzi, jakiej nie oczekiwał skarżący,
- braku właściwej reakcji na zawiadomienia o przestępstwach.

Obok skarg na organy prokuratury – 3505, skarżący złożyli także skargi na inne organy – 604, w tym 389 skarg na Policję.

Liczba skarg wniesionych w 2008 r. na organy prokuratury oraz inne organy, w tym organy Policji, w okręgach poszczególnych prokuratur apelacyjnych jest następująca:

APELACJA	organy prokuratury	inne organy (w tym Policja)
Białystok	285	57/50
Gdańsk	193	30/16
Katowice	612	43/27
Kraków	413	51/39
Lublin	187	103/47
Łódź	222	21/17
Poznań	94	40/25
Rzeszów	69	22/15
Szczecin	164	73/56
Warszawa	855	66/27
Wrocław	411	98/70
Łącznie	3.505	604/389

Liczba skarg na organy prokuratury w porównaniu do 2007 r. wzrosła z 3.078 do 3.505 w 2008 r., tj. o 427 skarg.

Liczba skarg na inne organy (w tym na Policję) nie zmieniła się znacząco i w 2008 r. wykazano 604 skargi na inne organy, w tym na Policję 389, podczas gdy w 2007 r. liczba skarg na inne organy, w tym na Policję, wyniosła odpowiednio 648/417.

Skargi na czynności funkcjonariuszy Policji związane z prowadzonym postępowaniem przygotowawczym były rozpatrywane w trybie procesowym, na podstawie kodeksu postępowania karnego.

W zakresie działalności Policji, problematyka skarg najczęściej dotyczyła:

- bezpodstawnych interwencji domowych,
- niewłaściwego zachowania się funkcjonariuszy Policji podczas wykonywania czynności służbowych,
- niewłaściwego przeprowadzania postępowania,
- braku respektowania praw stron procesowych.

Skargi na inne organy najczęściej dotyczyły:

- działalności rzecznika odpowiedzialności zawodowej lekarzy,
- działalności ZUS i KRUS,
- nieprawidłowego naliczania zadłużenia alimentacyjnego,
- funkcjonowania spółdzielni mieszkaniowych i wspólnot mieszkaniowych,
- działalności funkcjonariuszy Straży Miejskiej,
- niewłaściwej opieki medycznej w zakładzie karnym.

Nadal funkcjonuje wśród skarżących przekonanie, że obowiązkiem organów prokuratury jest reagowanie na wszelkiego rodzaju naruszenia prawa, skutkujące żądaniem wszczęcia postępowania w takich sytuacjach. Podejście to było dodatkowo często wspomagane przez sposób prezentowania informacji w środkach masowego przekazu.

Znaczną grupę pism stanowiły również takie, w których skarżący domagali się wszczęcia postępowania karnego (określając pisma jako „zawiadomienia o przestępstwie”) lub dyscyplinarnego wobec prokuratorów, którzy w ich ocenie naruszyli prawo wydając niesatysfakcjonującą decyzję incydentalną lub kończącą postępowanie przygotowawcze, a także udzielając odpowiedzi na skargę.

Część takiej korespondencji była rozpoznawana w trybie postępowania skargowego, zgodnie z dotychczas obowiązującymi zaleceniami wynikającymi z pism Prokuratora Krajowego nr PR I 901/45/98 z 1 grudnia 1998 r. oraz nr PR I 902/21/01 z 7 października 2001 r., zaś część w trybie procesowym – zgodnie z poleceniem Prokuratora Krajowego zawartym w piśmie z 7 listopada 2006 r., nr PR I 801/7/06, zalecającym nadawanie im biegu procesowego na podstawie przepisów kodeksu postępowania karnego.

3. Informacja o sposobie załatwienia skarg i wniosków.

Wpływające do organów prokuratury skargi i wnioski obywateli były badane zgodnie z przepisami działu VIII *Kodeksu postępowania administracyjnego*, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2002 r. (Dz. U. Nr 5, poz. 46) *w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków*, a przede wszystkim na podstawie działu XI rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 sierpnia 2007 r. - *regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury* (Dz. U. Nr 169, poz. 1189).

Ewidencja skarg w poszczególnych jednostkach organizacyjnych prokuratury prowadzona była w odrębnych rejestrach, ułatwiających kontrolę przebiegu postępowania skargowego i terminu załatwienia skargi.

Nadzór nad prawidłowością załatwiania skarg sprawowali osobiście szefowie poszczególnych jednostek prokuratury lub upoważnieni przez nich zastępcy.

W toku postępowań skargowych gromadzono materiał źródłowy stanowiący podstawę do udzielenia odpowiedzi, w tym żądano pisemnych wyjaśnień od osób wymienionych w skargach.

Odpisy odpowiedzi dla skarżących przesyłano właściwym prokuratorom do wiadomości i stosownego wykorzystania.

Spośród załatwionych ogółem w 2008 r. w powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury 4109 skarg, za zasadne uznano 379 skarg, tj. 9.2%.

Odsetek zasadności skarg w poszczególnych okręgach apelacji obrazuje tabela:

APELACJA	skargi załatwione ogółem	skargi zasadne	odsetek skarg zasadnych
Białystok	344	16	4,7 %
Gdańsk	222	13	5,9 %
Katowice	657	112	17 %
Kraków	462	24	5,2 %
Lublin	287	21	7,3 %
Łódź	247	20	8,1 %
Poznań	139	11	7,9 %
Rzeszów	91	8	8,8 %
Szczecin	236	37	15,7 %

Warszawa	901	74	8,2 %
Wrocław	523	43	8,2 %

Odsetek skarg zasadnych w odniesieniu do załatwionych ogółem skarg był największy w apelacjach: katowickiej i szczecińskiej, najmniejszy w apelacjach: białostockiej i krakowskiej.

Natomiast odsetek skarg zasadnych na organy prokuratury (351) w stosunku do liczby rozpatrzonych skarg na organy prokuratury (3282) wyniósł w 2008 r. – 10,7% (w 2007 r. – 12,6%, w 2006 r. – 12,3%, w 2005 r – 13,3%).

Ilustruje to tabela:

APELACJA	skargi na organy prokuratury	skargi zasadne	odsetek skarg zasadnych
Białystok	230	16	7 %
Gdańsk	163	12	7,4 %
Katowice	607	103	17 %
Kraków	385	23	6 %
Lublin	180	16	8,9 %
Łódź	226	20	8,8 %
Poznań	93	11	11,8 %
Rzeszów	62	8	12,9 %
Szczecin	147	34	23,1 %
Warszawa	791	74	9,4 %
Wrocław	398	34	8,5 %

Najwięcej skarg zasadnych na działalność organów prokuratury wykazano w okręgu apelacji szczecińskiej i katowickiej, najmniej w okręgu apelacji krakowskiej i białostockiej.

Należy przy tym zaznaczyć, iż odsetek skarg zasadnych na organy prokuratury systematycznie maleje.

Zastrzeżenia budzi jednak, co podnieśli niektórzy Prokuratorzy Apelacyjni, zasadność rozpatrywania w trybie skargowym pism nazywanych wprawdzie skargami, lecz kwestionujących czynności procesowe podejmowane w toku postępowania lub dotyczących decyzji procesowych.

Analiza sposobu załatwiania skarg w powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury dokonana przez Prokuratorów Apelacyjnych wykazała, iż tematyką pism, które zostały zarejestrowane w prokuraturach jako skargi, były również czynności procesowe, a nawet decyzje procesowe, które zgodnie z § 297 *regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury*, powinny być rozpatrywane w innym trybie.

Często skarżący podnosili jednocześnie zarzuty, które powinny być rozpatrywane w trybie procesowym i skargowym, a sposób ich załatwienia został wyraźnie określony w § 298 cyt. wyżej regulaminu.

Przyczyny składania skarg są bardzo zróżnicowane, pozostają w zasadzie niezmiennie od lat i wynikają, między innymi, z:

- niskiej świadomości prawnej obywateli,
- szczególnych cech osobowości niektórych skarżących,
- niekiedy z niedoświadczenia kadry prokuratorskiej i nadmiernego obciążenia ich pracą, zbyt małej liczby pracowników administracyjnych w organach prokuratury,
- poważnych trudności w uzyskaniu opinii biegłych niektórych specjalności,
- trudnego i kosztownego dostępu do prawników i zastrzeżeń skarżących co do profesjonalizmu niektórych z nich,
- niekiedy niskiego poziomu pracy Policji na szczeblu podstawowym, wynikającego, między innymi, z braku właściwego szkolenia,
- naruszania gwarancji procesowych,
- przewlekłości postępowań prokuratorskich, sądowych, egzekucyjnych,
- niskiej skuteczności egzekwowania wszelkiego rodzaju orzeczeń i decyzji, nieprawidłowej pracy komorników sądowych,
- niekiedy niskiego poziomu pracy i profesjonalizmu organów administracyjnych i samorządowych.

Analiza skarg uznanych za zasadne lub częściowo zasadne wskazuje, że u podłoża ich leżą także pewne nieprawidłowości w pracy prokuratorów.

Ujawnione w wyniku badania skarg nieprawidłowości powodowały podejmowanie działań organizacyjno-nadzorczych. Z osobami, których wadliwa praca skutkowała złożeniem skargi zasadnej, przeprowadzono rozmowy dyscyplinujące, ponadto udzielano wytyków, wdrażano postępowania służbowo-wyjaśniające, wymierzano kary porządkowe, zaś ich przełożonym zwracano uwagę na brak nadzoru.

Liczba skarg, w których wytknięto uchybienia:

APELACJE	Liczba skarg, w których wytknięto uchybienia
Białystok	3
Gdańsk	0
Katowice	55
Kraków	12
Lublin	12
Łódź	15
Poznań	3
Rzeszów	7
Szczecin	24
Warszawa	21
Wrocław	30
Łącznie	182

Przykłady skarg zasadnych lub częściowo zasadnych, których efektem były działania dyscyplinujące:

- Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich przekazało Prokuraturze Apelacyjnej w Szczecinie skargę zarzucającą udzielenie nierzetelnych odpowiedzi przez jedną z prokuratur okręgowych w sprawie zatrzymania samochodu. W celu wyjaśnienia skargi zbadano 15 tomów akt sprawy karnej jednego z sądów rejonowych. Stwierdzono, że Sąd Rejonowy odpowiadając na pierwsze pismo skarżącego wskazał na niewłaściwy numer rejestracyjny spornego samochodu (skarżący nie podał tego numeru) i udzielił informacji w odniesieniu do niewłaściwego samochodu (w sprawie zabezpieczono znaczną liczbę samochodów).

W konsekwencji Prokuratura Okręgowa odpowiadając na dwa kolejne pisma skarżącego, w których podawał wskazany przez Sąd niewłaściwy numer rejestracyjny samochodu, udzieliła informacji dotyczącej samochodu należącego do innej osoby. W Prokuraturze Apelacyjnej w Szczecinie wyjaśniono błąd, ustalono przebieg postępowania z zabezpieczonym samochodem i udzielono skarżącemu wyczerpujących wyjaśnień. Odrębnym pismem wytknięto uchybienia i zobowiązano do ustalenia, czy przedmiotowy samochód został faktycznie przejęty przez bank, jak wskazywały na to dokumenty.

- I S 050/24/08 Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce. Skarga zawierała różnorodne zarzuty skierowane pod adresem prokuratora-referenta sprawy, w tym nieprzestrzegania terminów procesowych, opóźnień w rozpatrywaniu pism, wniosków dowodowych, środków odwoławczych i w tym zakresie była ona zasadna. Zwłoka wynikała z obszerności materiału dowodowego oraz ze skomplikowanej materii sprawy. O stwierdzonych uchybieniach powiadomiono Naczelnika V Wydziału Śledczego, w celu zapobieżenia podobnym przypadkom w przyszłości.
- I S 050/25/08 Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce. Skarżący zarzucił prokuratorowi jednej z prokuratur rejonowych udzielenie nierzetelnej informacji dotyczącej sposobu zakończenia postępowania karnego, bowiem poinformowano go o nieprawomocnym wyroku sądu I instancji, pomijając orzeczenie sądu odwoławczego.

W wyniku uznania skargi za zasadną wskazano Prokuratorowi Rejonowemu na konieczność zwrócenia podległemu prokuratorowi uwagi na potrzebę staranniejszego zapoznawania się z aktami głównymi i podręcznymi sprawy oraz rzetelnego udzielania odpowiedzi na pisma adresowane do stron postępowania.

- RS 05/01/08 i RS 05/3/08 jednej z prokuratur rejonowych z okręgu apelacji warszawskiej. Skargi uznano za zasadne w zakresie dotyczącym błędnego pouczenia skarżących o przysługujących im uprawnieniach w związku z umorzeniem postępowania przygotowawczego. Prokurator Rejonowy polecił prokuratorowi konwalidowanie uchybienia – co zostało wykonane – poprzez prawidłowe pouczenie strony i przyjęcie złożonego zażalenia. Prokuratora

zobligowano też do starannego i prawidłowego pouczenia stron o sposobach i możliwościach wnoszenia środków odwoławczych.

- I S 051/3/08 Prokuratury Okręgowej w Bielsku – Białej. Skarżący osadzony w zakładzie karnym podniósł pod adresem jednej z prokuratur rejonowych zarzut, że w listopadzie 2007 r. zwrócił się o przyjęcie protokolarnego zawiadomienia o przestępstwie, a reakcja prokuratora nastąpiła dopiero w dniu 6 lutego 2008 r. W postępowaniu skargowym stwierdzono podnoszoną przez stronę beczynność oraz polecono natychmiastowe podjęcie w stosunku do winnego zaniedbań działań w trybie odpowiedzialności dyscyplinarnej.
- I S 051/15/08 Prokuratury Okręgowej w Częstochowie. Skarga zawierała zarzut przedwczesnego zainicjowania przez jednego z prokuratorów rejonowych wniosku do sądu o poddanie skarżącego obserwacji sądowo-psychiatrycznej. Badając skargę ustalono, że z wnioskiem takim wystąpiono pomimo niekompletności materiału dowodowego. Prokurator Okręgowy oceniając skargę jako zasadną wytknął prokuratorowi rejonowemu stwierdzone nieprawidłowości i zaniedbania, polecając ich konwalidowanie, o czym powiadomił skarżącego.
- III S 051/16/07 Prokuratury Okręgowej w Katowicach. Skarga dotyczyła postępowania przygotowawczego prowadzonego w jednej z prokuratur rejonowych. Skarżący – osoba podejrzana – zarzucił przewlekłość postępowania, brak koncentracji czynności procesowych i brak decyzji w przedmiocie zabezpieczonych dowodów. Po analizie akt stwierdzono zasadność podnoszonych w skardze zarzutów. Ujawnione uchybienia wytknięto w pisemnym wystąpieniu skierowanym do Komendanta Policji, jak również przeprowadzono rozmowę dyscyplinującą z prokuratorem-referentem.
- RS 051/13/08 Prokuratury Rejonowej Łódź – Śródmieście. Badanie skargi potwierdziło zasadność zarzutu przedwczesnego umorzenia dochodzenia z naruszeniem przepisów postępowania karnego. Prokuratorowi nadzorującemu sprawę zwrócono uwagę na uchybienia, a postępowanie zostało podjęte na nowo.

- RS 020/3/08 Prokuratury Rejonowej w Sanoku. Badanie skargi potwierdziło zarzut nienadania przez okres 8 m-cy biegu zażaleniu na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego. Prokurator Rejonowy przeprowadził rozmowę dyscyplinującą z referentem sprawy.
- RS 020/3/08 Prokuratury Rejonowej w Lesku. Skarga dotyczyła postępowania, w którym stwierdzono nieodwołanie przez prokuratora listu gończego, pomimo ustania przyczyny jego wydania. Prokurator Rejonowy wykazaną nieprawidłowość wytknął referentowi sprawy.
- I 051/35/08 Prokuratury Okręgowej w Krakowie. Za zasadną została uznana skarga na nienadanie biegu zażaleniu na postanowienie o umorzeniu dochodzenia. W zakresie opisanej nieprawidłowości, której dopuścił się referent sprawy, zostało wdrożone postępowanie służbowe.
- RA 051/4/08 Prokuratury Rejonowej Kraków – Śródmieście Zachód. Za zasadny uznano zarzut skarżącej naruszenia jej uprawnień procesowych, polegający na wielokrotnym nieudostępnieniu do wglądu akt postępowania. Prokurator Rejonowy wytknął stwierdzone uchybienia referentowi sprawy, obligując go jednocześnie do przestrzegania zagwarantowanych przez ustawodawcę uprawnień procesowych, a także do rzetelnego nadzoru nad powierzonym referatem oraz objął przebieg postępowania wewnętrznym nadzorem służbowym.
- I S 051/11/08 Prokuratury Okręgowej w Siedlcach. Skarga dotyczyła zbyt późnego rozpoznania wniosków dowodowych złożonych przez skarżącego do jednej z prokuratur rejonowych, braku odpowiedzi na kierowane pisma oraz niepoinformowania skarżącego o terminie, w którym zostanie podjęta decyzja odnośnie złożonych wniosków dowodowych. Wobec uznania skargi za zasadną Prokurator Okręgowy polecił wzmożenie wewnętrznego nadzoru służbowego nad prowadzonymi postępowaniami przygotowawczymi i omówienie sprawy na naradzie służbowej, które to polecenia zostały wykonane.
- I S 051/6/08 Prokuratury Okręgowej w Zamościu. Postępowanie skargowe zostało zainicjowane pismem adwokata zarzucającego prokuratorowi prowadzącemu postępowanie przygotowawcze zaniechanie informowania o terminach